

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 186

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 15. september 2026

Algus 14.04, lõpp 15.20

Juhataja: Signe Riisalo (esimees)

Protokollijad: Terle Kask (konsultant), Riin Lindpere (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Kalle Grünthal, Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind

Komisjoni ametnikud: Heidi Barot (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristi Reindla (nõunik), Helgi Kundla (nõunik)

Puudus: Aleksandr Tšaplõgin

Kutsutud: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Dana Kadanik-Liiv, töökeskkonna poliitika juht Eva Põldis ja töö- ja võrdsuspoliitika asekanstler Hedi Arukase, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna nõunik Artur Panov, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja jurist Ireen Tarto, Eesti Ametiühingute Keskliidu jurist Nelli Loomets ja organisatsiooni sekretär Evelin Tomson, Eesti Advokatuuri vandeadvokaat Jaanika Reilik-Bakhoff, Eesti Töötervishoiu Teenuseosutajate Liidu esindaja META Advisory vanemkonsultant Stinne Vaga (1. päevakorrapunkt); Riigikogu liige Reili Rand (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ([888 SE](#)) teise lugemise ettevalmistamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja seadusemuudatused viljatusravi kättesaadavuse parandamiseks“ eelnõu ([913 OE](#)) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ([888 SE](#)) teise lugemise ettevalmistamine

Signe Riisalo märkis sissejuhatuseks, et eelnõu (888 SE) eesmärk on ajakohastada töötervishoiu ja tööohutuse seadust (TTOS), vähendada tööandjate ja Tööinspektsiooni (TI) halduskoormust ning muuta tööohutuse korraldus selgemaks ja tõhusamaks. Muudatustega kaotatakse dubleerivad kohustused ja vähendatakse aruandlust, säilitades samal ajal töötajate ohutuse. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 3.06.2026 ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ettepanekuid ei esitatud. Komisjonile on saabunud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ettepanekud täiendavate muudatuste tegemiseks. S.

Riisalo selgitas, et komisjon kuulab esmalt ära huvigruppide arvamused, seejärel saavad komisjoni liikmed esitada küsimusi ning pärast seda vaadatakse läbi muudatusettepanekud ning tehakse menetlusotsused.

Nelli Loomets tutvustas Eesti Ametiühingute Keskliidu (EAKL) arvamust. Esmalt juhtis ta tähelepanu sellele, et Eesti töötervishoiu ja tööohutuse olukord ei ole hea. TI andmetel registreeriti 2025. aastal 3327 tööõnnetust, sh surmaga lõppes 7 tööõnnetust ja iga 1000 töötaja kohta toimus keskmiselt 4,8 tööõnnetust. N. Loomets märkis, et teadaolevalt jääb väga palju tööõnnetusi registreerimata ning selliste numbrite taustal ei ole EAKLil võimalik nõustuda muudatustega, mis vähendavad töötajate esindajate osalust töökeskkonna küsimustes. Lisaks juhtis N. Loomets tähelepanu eelnõu punktidele 16–18, mille järgi ei oleks töökeskkonnavoliniku valimine kohustuslik, kui vähemalt 10% ettevõtte, selle struktuuriüksuse või vahetuse töötajatest ei avalda soovi töökeskkonnavoliniku valimiseks. Sama põhimõtte rakenduks ka töökeskkonnanõukogu moodustamisele. EAKLi hinnangul tekib bürokraatia vähendamise tulemusena vastuolu Euroopa Liidu töötervishoiu ja tööohutuse raamdirektiiviga, mis kohustab tööandjat töötajate või nende esindajatega konsulteerima ning võimaldama töötajate osalemist kõigis tööohutuse ja töötervishoiu küsimustes. Sealjuures peab töötajate osalus olema “tasakaalustatud” vastavalt siseriiklikele seadustele ja tavadele. Samuti näeb direktiiv ette, et töötajad või töötajate esindajad, kellel on töötajate ohutuse ja tervishoiu eest erivastutus, peavad saama osaleda nimetatud aruteludes tasakaalustatult või nendega tuleb aegsasti konsulteerida kõikides olulistest tööohutust ja -tervist mõjutavates küsimustes. Vabatahtliku mudeli korral võivad töötajate esindajad ja esindusorganid jääda moodustamata. Üldine koostöökohustus ei ole EAKLi hinnangul piisav ning seetõttu tehakse ettepanek jätta eelnõu § 1 punktid 16–18 välja.

Jaanika Reilik-Bakhoff lausus, et mitme Eesti Advokatuuri seisukohaga on juba eelnõus arvestatud, kuid toob välja kaks põhimõttelist ettepanekut. Eelnõu § 1 punktis 1 kavandatud muudatuse kohta leiti, et juhatuse liikmeid ei tuleks TTOSi kaitsealast välja jätta. Suuremates ettevõtetes võivad juhatuse liikmest tegevjuhid täita sisuliselt töölepinguliste töötajatega võrreldavaid ülesandeid ja tegutseda omanike huvides, mistõttu ei ole nende kaitse välistamine põhjendatud. Samuti jääd i ettepaneku juurde säilitada ohtlike tööprotsesside puhul tehtava töö ohutusjuhendi koostamise kohustus. Leitakse, et üksnes töövahendi ohutusjuhend ei pruugi olla piisav, sest tööprotsess võib olla töövahendist ohtlikum ning tööandjad ei pruugi vabatahtlikult vajalikke juhendeid koostada.

Stinne Vaga märkis, et Eesti Töötervishoiu Teenuseosutajate Liit toetab eelnõu eesmärki ning peab vajalikuks vähendada ebaproportsionaalset halduskoormust ja muuta süsteem tööandjate jaoks lihtsamaks. Samas ei tohi halduskoormuse vähendamine nõrgendada terviseennetust, eriti nende töötavate inimeste puhul, kellel puudub regulaarne kokkupuude tervishoiusüsteemiga. Ta juhtis tähelepanu, et 44% iseendale palka maksvatest inimestest (FIEd, väikeste osatühingute juhid, platvormitöötajad) ei jõua juba täna üldse töötervishoiuteenuseni. Ettevõtte suurus ega tegevusvaldkond ei määra isiku terviseriske. Näiteks üksinda töötaval iluteenindajal või ehitusettevõtjal võivad olla märkimisväärsed riskid, sealhulgas suur töökoormus, ebaregulaarne tööaeg ja sundasendid. Ta märkis, et töötervishoiu puudumisel jõuavad terviseprobleemid ravisüsteemi sageli alles raskes staadiumis, mis on nii riigile kui tööandjale ennetusest kulukam.

Signe Riisalo andis ülevaate Fintall Estonia OÜ kirjalikust seisukohast, milles on tõstatatud 20 küsimust, mida palutakse eelnõu menetlemisel käsitleda. Peamiste probleemkohtadena on välja toodud tööandja, töökeskkonnaspetsialisti, töötervishoiuarsti ja töötervishoiuteenuse osutaja ülesannete ning vastutuse piirid. Ta lisas, et eelnõule on oma arvamuse esitanud ka Viru Keemia Grupp AS, kes tänasel komisjoni istungil ei osale, kuid on kirjalikult teatanud, et koostöös ministeeriumiga on suuremad probleemid lahendatud ning olulisi murekohti jäänud ei ole.

Ireen Tarto lausus, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoda toetab eelnõuga plaanitavaid muudatusi, kuna muudatuste tulemusel väheneb ettevõtjate halduskoormus ning kaovad mitmed ebamõistlikud nõuded ja liigne bürokraatia.

Dana Kadanik-Liiv vastas EAKLi tõstatatud küsimusele töötajate esindamise kohta. Ta selgitas, et kavandatav seadusemuudatus ei ole vastuolus Euroopa Liidu raamdirektiiviga,

kuna juhul, kui töötajate esindajat ei ole valitud, säilib tööandjal kohustus konsulteerida töökeskkonda puudutavates küsimustes kõikide töötajatega. Ta lisas, et voliniku valimise muudatuse eesmärk on pakkuda paindlikumat lahendust. Praktikas on olnud olukordi, kus töökeskkonna volinik jääb valimata, sest volinikku ei saa tööandja määrata samamoodi nagu töökeskkonnaspetsialisti. Seetõttu luuakse võimalus toetada töötajate omaalgatust ja soodustada paindlikku lähenemist, et töökeskkonna küsimustes kaasa rääkida soovivad töötajad saaksid vabatahtlikult voliniku rolli täita.

Eesti Advokatuuri seisukohale vastates selgitas D. Kadanik-Liiv, et TTOSi kohaldatakse üldjuhul töölepingulises suhtes olevatele isikutele. Juhatuse liige ei tööta tavaliselt töölepingu alusel ning väljakujunenud praktika kohaselt seadus talle sellisel juhul ei kohaldu. Riigikohus on siiski selgitanud, et juhul, kui juhatuse liige teeb ühingu tööd, võib seadus talle kohalduda. Ministeeriumi hinnangul ei mõjuta kavandatav muudatus hüvitiste saamist.

Eva Põldis märkis, et mis puudutab tehtavale tööle koostatavat juhendit, siis eelnõu kohaselt ei pea tööandja edaspidi koostama tehtava töö kohta eraldi ohutusjuhendit. Küll aga säilib tööandjal kohustus teha iga töökeskkonna kohta riskianalüüs, milles kaardistatakse tööprotsessidega kaasnevad riskid ja nende maandamise meetmed. Enne töötaja tööle lubamist peab tööandja töötajat juhendama, tutvustama talle tööprotsessidega kaasnevaid riske ja nende maandamise meetmeid ning veenduma, et töötaja oskab tööd ohutult teha. Kehtivas õiguses nõutud tehtava töö ohutusjuhendi sisu on seega kaetud muude tööandja koostatavate ettevõttesiseste dokumentidega, eelkõige riskianalüüsiga, mistõttu ei peeta dubleerivate dokumentide koostamist vajalikuks. E. Põldis lisas, et säilib kohustus koostada töövahendite ohutusjuhendid, mis hõlmavad enamasti ka peamisi tööga seotud riske. Nimetatud kaalutlustel on eelnõus kavandatud vastav muudatus. Alles jäävad ka töövahendi kohta koostatavad ohutusjuhendid, mis enamikel juhtudel katavad ära peamised riskid, millega töötaja oma tööd tehes kokku puutub.

Lisaks kommenteeris E. Põldis töötervishoidu puudutavaid küsimusi, mis ühe ettevõtte poolt tõstatati. Ta märkis, et TTOS näeb ette, et tööandja peab üks kord kolme aasta jooksul tellima töötervishoiuteenuse osutajalt tervikliku töötervishoiu analüüsi. Selle eesmärk on pakkuda tervisekontrolli andmete pinnalt ettevõttele põhjalikku ülevaadet ettevõtte töötervishoiu probleemidest üldistatud kujul ja ka lahendusi. Ta selgitas, et tegemist on terviseandmetel põhineva analüüsiga, mitte dubleeriva tegevusega, mida teeb töökeskkonnaspetsialist ettevõttes. Seetõttu on ka seaduses n-ö kaks erinevat rolli – töökeskkonnaspetsialisti ja töötervishoiuteenuse osutaja.

Signe Riisalo tänas ettekannete eest ning andis küsimusteks sõna komisjoni liikmetele.

Irja Lutsar viitas esitatud andmetele, mille kohaselt puudub 44%-l asutustest kokkupuude töötervishoiuarsti või -teenusega. Ta küsis, kas on analüüsitud tööõnnetuste esinemissageduse erinevust ettevõtete või isikute puhul sõltuvalt sellest, kas neil on töötervishoiuteenus või mitte. Ta rõhutas, et selline võrdlus võimaldaks hinnata töötervishoiuteenuse tegelikku mõju tööõnnetuste ennetamisele.

Stinne Vaga vastas, et tema eelnevalt viidatud 44% puudutas iseendale palka maksvaid FIE-sid, osaühingu kaudu töötavaid inimesi ja platvormitöötajaid, kellel puudub regulaarne kokkupuude töötervishoiuteenusega.

Eva Põldis lisas, et ühe töötajaga ettevõtete kohta statistika puudub, kuna nende tegevus ei kuulu TTOSi kohaldamisalasse. Seetõttu ei käsitleta nendega töö käigus juhtunud õnnetusi seaduse tähenduses tööõnnetustena ning vastavat statistikat ei koguta.

Irja Lutsar arvas, et kõnealune statistika on oluline töötervishoiuteenuse mõju hindamiseks.

Stinne Vaga lausus, et töötervishoiu ja tööohutuse käsitleluses keskendutakse sageli füüsilise tööga seotud tööõnnetustele ja kutsehaigustele, kuid kontoritööga kaasnevatele riskidele pööratakse vähem tähelepanu. Ta rõhutas, et on oluline, et töötervishoiu arengusuundade koostamisel arvestataks ka kontoritöötajate terviseriskidega. Ta viitas värskele uuringule, mille kohaselt esineb vaimset kurnatust ligikaudu 35%-l kontoritöötajatest ning näitaja on 32%-i kõrgem kui neil, kes kontoritööd ei tee.

Jaanika Reilik-Bakhoff märkis, et töötervishoiu mõju ei väljendu niivõrd tööõnnetuste ennetamises, kuivõrd tööst põhjustatud haiguste ja kutsehaiguste käsitlemises. Ta rõhutas, et töökontekstis puututakse sageli kokku läbipõlemise, vaimse kurnatuse ja depressiooniga.

Samuti juhtis ta tähelepanu sellele, et iseseisvalt töötavad inimesed ei pruugi töötervishoiuteenusele jõuda ning nende terviseprobleemidega tuleb hiljem tegeleda riikliku ravikindlustussüsteemi kaudu.

Kalle Grünthal küsis ministeeriumi esindajalt töötervishoiuandmete analüüsi koostamise kohta. Ta soovis teada, kas analüüsis kasutatavad terviseandmed on isikustatud või esitatakse need koondkujul. Samuti palus ta selgitada, kuidas välistatakse andmete lekkimine kolmandatele isikutele, kellel puudub nendele juurdepääsuõigus.

Eva Põldis vastas, et töötervishoiuarst ja tema meeskond kasutavad analüüsi tegemisel isikustatud tervisekontrolli algandmeid, kuid tööandjale esitatakse analüüs koostatakse isikustamata kujul ettevõtte kui terviku kohta. Tööandjal ei ole õigust saada töötajate diagnoose ega muid detailseid terviseandmeid. Tööandjale antakse üksnes töökeskkonna parandamiseks vajalik üldistatud sisend.

Eero Merilind küsis, kas madala riskiga töökohtade puhul võiks töötajate tervisekontrolle teha perearst või korraldada see perearstisüsteemi kaudu, et vältida töötervishoiu ja esmatasandi tervishoiu dubleerimist.

Stinne Vaga märkis, et töötervishoiuteenuse korraldamine perearstisüsteemi kaudu ei ole otstarbekas. Töötervishoiuteenus lähtub konkreetse töökohta riskidest ning teenuseosutaja kliendiks on tööandja. Perearstide kaasamine eeldaks organisatsiooni töökeskkonna ja riskide hindamist mitme erineva perearsti poolt, mis on praktikas raskesti teostatav.

Ireen Tarto esitas vastupidise vaate ja märkis, et Kaubandus-Tööstuskoda on pikalt toetanud võimalust, et madala riskiga töökohtade puhul saaks teenust osutada ka perearst. Eeskätt väiksemates piirkondades, näiteks Hiiumaal, on töötervishoiuarsti teenuse kättesaadavus probleemne ja töötaja saatmine kaugemasse keskusesse võib võtta terve tööpäeva.

Eva Põldis lisas, et Sotsiaalministeeriumis (SOM) koostatakse töötervishoiu arengusuundi ning selle käigus arutatakse huvigruppidega muu hulgas töötervishoiu ja esmatasandi tervishoiu koostöö küsimusi.

Signe Riisalo tegi ettepaneku kutsuda SOMi esindajad järgmise aasta alguses komisjoni tutvustama arengusuundade valmimise seisu ja tulevast töötervishoiukorralduse nägemust.

Tanel Kiik märkis, et esmatasandi tervishoiu, sealhulgas peremeditsiini, ja töötervishoiu parem lõimimine on vältimatult vajalik. Patsiendi seisukohast ei ole mõistlik, kui kaks eraldiseisvat süsteemi ei ole piisavalt teadlikud teineteise tegevusest ega jaga vajalikku teavet. Võimaliku lahendusena võiks kaaluda töötervishoiuarsti kaasamist suurematesse tervisekeskustesse või muid lõimimise viise. Ta leidis, et praegune süsteem ei ole piiratud tervishoiutöötajate arvu ega inimeste ajaressurssi arvestades piisavalt otstarbekas. Ta küsis ministeeriumi esindajalt, kas eelnõu halduskoormuse ja bürokraatia vähendamisele suunatud muudatuste puhul on hinnatud ohtu, et need võivad anda tööandjatele signaali töötervishoiu ja tööohutuse nõuete leevenemisest. Ta märkis, et Eesti ei kuulu tööohutuse ja tööõnnetuste näitajate poolest Euroopa parimate hulka ning palus selgitada, millised eelnõu muudatused aitavad tööohutust parandada.

Eva Põldis vastas, et kavandatud muudatused ei halvenda ministeeriumi hinnangul ohutuse taset ega töötajate positsiooni. Muudatused on peamiselt tehnilised ja nende eesmärk on leevendada tööandjate koormust. Eelnõu koostamisel on kontrollitud kooskõla Euroopa Liidu direktiividega ja analüüsitud töötajate olukorda. Täiendavaid kohustusi ega eraldi tööohutust parandavaid meetmeid eelnõusse ei lisata, sest eelnõu keskne eesmärk on halduskoormuse vähendamine.

Jaanus Karilaid palus ministeeriumi esindajal selgitada, kuidas dokumenteeritakse tööandja tegevused töötaja tööle asumisel, sealhulgas tööohutusala juhendamine ja tööprotsessi ohutuse tagamine, et nende nõuetekohane läbimine oleks tõendatav. Samuti küsis ta, kui sageli on tööandjad viimastel aastatel tööõnnetuse eest vastutavaks tunnistamise korral maksnud töötajatele hüvitisi või korvanud tekkinud kahju.

Eva Põldis selgitas, et dokumenteerimise puhul on tööandja esimene põhikohustus koostada riskianalüüs, vormistada see kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ning hoida seda pidevalt ajakohasena. Teine põhikohustus on töötajate juhendamine, et nad oleksid ohutustest töövõtetest teadlikud. Ka juhendamine tuleb kirjalikult registreerida ja töötajatel allkirjaga kinnitada.

Jaanus Karilaid soovis teada, milline on tegelik olukord. Kas kirjeldatu toimib ka praktikas?

Eva Põldis nentis, et ettevõtete olukord Eestis on erinev: leidub nii väga korralikke ettevõtteid kui ka neid, kus on veel arenguruumi. Tööinspektsiooni (TI) järelevalve tulemused näitavad, et aeg-ajalt esineb endiselt probleeme. Näiteks ei ole mõni ettevõtte riskianalüüsi korrektselt teinud või on jätnud töötajad juhendamata. TI statistika põhjal olukord siiski järkjärgult paraneb. Eesti süsteemis saab tööõnnetusse sattunud inimene suurema osa hüvitistest ja teenustest solidaarsest ravikindlustusest või muudest skeemidest. Kui inimesel tekivad näiteks püsiva töövõimetuse tõttu täiendavad kulud, on tal õigus esitada tööandjale kahju hüvitamise nõue. Statistikat selle kohta, kui paljud tööandjad maksavad igal aastal tööõnnetuste korral kahjuhüvitist, on keeruline koguda. Praegu sellist andmebaasi ei ole, sest hüvitamine toimub poolte kokkuleppel ning vaidlused lahendatakse sageli kohtus.

Tanel Kiik märkis, et praeguse valitsuse tööõigust ja majanduskeskkonda puudutavad eelnõud ning algatused rõõmustavad pigem tööandjaid ja ettevõtjaid, kuid tekitavad töötajate esindajates sageli muret. T. Kiige hinnangul ei saa tööandjad esindada korraga nii tööandjate kui ka töötajate huve, töötajaid esindavad pigem ametiühingud. Seetõttu küsis ta EAKLi esindajalt, kuidas kavandatakse muudatused nende hinnangul tööohutust ja töökeskkonda mõjutavad ning kas nad nõustuvad MKMi seisukohaga, et olukord ei muutu ei paremaks ega halvemaks.

Nelli Loomets selgitas, et EAKL on eelnõu menetlust algusest peale jälginud ning mõne tehtud muudatusega leppinud. Seetõttu keskendutakse peamiselt töökeskkonnavolinike küsimusele, mille puhul leitakse, et töötajate olukord halveneb. Tööõnnetuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitamise korral peetakse jätkuvalt ebamõistlikuks, et töötaja peab pöörduma tööandja vastu kohtusse, tõendama tööandja süüd ja nõudma kahju hüvitamist kohtumenetluses. Hüvitamisvajadus tuleneb töökeskkonnast, kus töötaja töötab. Ohutu töökeskkonna kujundamise eest vastutab tööandja. Eelnõu vähendab küll tööandja halduskoormust, kuid probleeme nähakse ka töökeskkonna riskianalüüsides. Riskianalüüsid laaditakse TI andmebaasi, ent nende sisu ei kontrollita alati. Sisuline kontroll toimub sageli alles siis, kui ettevõttes tekib probleem ning riskianalüüs avatakse ja vaadatakse üle. Mõnel juhul piirduakse dokumendi andmebaasi üleslaadimisega, ilma et selle sisusse põhjalikumalt süvenetaks. See on seotud TI võimekusega, mille suurendamiseks tuleks ametile eraldada rohkem raha. EAKLi seisukoht on, et töötajate positsiooni tuleb tugevdada. Kuigi direktiiviga vastuolu ei ole ja töötajate esindajaid saab ka edaspidi vabatahtlikult valida, kaheldakse, kas seadusest tuleneva kohustusega valitakse neid piisavalt. Kui tööandja kujundab töökeskkonna tingimused üksi, töötajad ei ole endale esindajat valinud ning seadus seda ei nõua, ei ole EAKLi hinnangul alust eeldada, et töökeskkond paraneb.

Signe Riisalo palus MKMi esindajal veel kord selgitada, kuidas nähakse selle seadusemuudatuse valguses töötajate kaasamist töökeskkonna kujundamisse ja tööohutuse tagamisse.

Dana Kadanik-Liiv märkis, et töökeskkond muutub üha olulisemaks teemaks. Tööandja mainet ja atraktiivsust tööturul toetab läbimõeldud ning turvaline töökeskkond, mille kujundamisse on panustatud. Töötaja ei soovi asuda tööle ettevõttesse, kus ta peab ise kiivrit otsima ja õnnetused järgnevad üksteisele. Sama kehtib väiksema riskiga kontoritöö puhul, kus tuleb arvestada töötajate vajadustega, lahendada ligipääsetavuse küsimused, tagada näiteks reguleeritavate laudade olemasolu ning kujundada sobiv töökeskkond tervikuna. Selline töökeskkond sünnib tööandja ja töötajate koostöös. Ka praeguse töökeskkonnavoliniku valimise kohustuse korral võib volinik jääda valimata või valimisprotsess takerduda. Kehtiv kohustus ei taga, et volinik kindlasti valitakse või et n-ö poolkohustuslikus korras ametisse määratud inimene soovib täita töökeskkonnaspetsialisti laadset rolli ja töökeskkonna parandamisse sisuliselt panustada. Eesmärk on kujundada regulatsioon nii, et töökeskkonna arendamine toimiks koostöös. Töökeskkonnavolinik peaks soovima selle valdkonnaga tegeleda, sest roll eeldab panustamist, milleks on ette nähtud ka tööaeg. Valitud volinik peab olema valmis töökeskkonnas tegelikke muutusi ellu viima.

Eva Põldis lisas, et kui töökeskkonnavolinikku ei valita, peab tööandja tegema koostööd kõigi töötajatega ning leidma sobivad viisid töökeskkonna küsimuste arutamiseks kogu

töötajaskonnaga. Tööandja enda huvides on võimaldada voliniku valimist ja suurendada töötajate teadlikkust, sest töökeskkonnavolinikul on ohutu töökeskkonna tagamisel oluline roll.

Signe Riisalo tänas päevakorrapunkti arutelusse kaasatud esindajaid ning andis seejärel sõna SOMi esindajale, et tutvustada kahte muudatusettepanekut.

Artur Panov selgitas, et kaks muudatusettepanekut puudutavad maksukorralduse seadust ning annavad SKA-le õiguse ja kohustuse kanda isa- ja emapuhkuse andmed töötamise registrisse. Praegu teeb need kanded tööandja, kuigi vajalikud andmed ja tehniline võimekus on SKA-l juba olemas. Kuna isa- või emapuhkusega seotud vanemahüvitist taotletakse niikuinii SKA-lt, on otstarbekas, et andmed kannab registrisse amet ise. Tehniline lahendus on selleks olemas, lisakulusid ei teki ning tööandjate halduskoormus väheneb.

Signe Riisalo küsis, kas protsess toimub automaatselt, kuna vajalik teave on SKA andmebaasides juba olemas.

Artur Panov selgitas, et kanded edastatakse automaatselt töötamise registrisse, vähendades seeläbi iga-aastast halduskoormust.

Signe Riisalo palus MKMi esindajal kommenteerida kolmandat muudatusettepanekut.

Dana Kadanik-Liiv selgitas, et kavandatud säte annab Statistikaametile võimaluse saada soolise palgalõhe näitajate arvutamiseks vajalikke andmeid, mida kasutatakse Palgaapeeglis. Need andmed on tööandjad juba töötamise registrile esitanud ning neid ei küsita eraldi. Tegemist on tehnilise täpsustusega.

Signe Riisalo pani hääletusele muudatusettepanekud.

1. Muuta eelnõu § 3 punkti 1 ning sõnastada see järgmiselt:

„1) paragrahvi 25¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

”(2) Töötamise registri kaasvastutavad töötlejad on Maksu- ja Tolliamet, Tööinspeksioon, Eesti Töötukassa ning Sotsiaalkindlustusamet. Töövaidluskomisjoni juhatajal ja sekretäril on õigus teha käesoleva seaduse § 25⁵ punktis 4 nimetatud otsuse alusel töövaidluse lahendamise seaduse §-s 63 nimetatud kandeid. Töötukassal on õigus teha käesoleva seaduse § 25⁵ punktis 3 nimetatud dokumendi alusel kandeid, juhul kui selle alusel tuvastatakse õigus töötuskindlustuse seaduse alusel määratavale hüvitisele. Sotsiaalkindlustusametil on õigus teha käesoleva seaduse § 25⁵ punkti 1 alusel töötamise peatumise kohta isa- ja emapuhkuse kandeid.”;

Selgitus: Muudatuse eesmärk on anda Sotsiaalkindlustusametile (SKA) õigus teha töötamise registrisse isa- ja emapuhkusest tulenevaid töötamise peatumise kandeid. Perehüvitiste seaduse alusel menetleb SKA isa- ja emapuhkusega seotud õigusi ning SKA-l tekib menetluse käigus vahetu kontakt õigustatud isikuga. SKA-l on menetluse tulemusena olemas puhkuse õiguse ja perioodi kindlaksmääramiseks vajalikud andmed. Seetõttu on põhjendatud, et sama menetluse tulemusena teeb SKA ka vastava töötamise peatumise kande töötamise registrisse. Sellega viiakse registrikande tegemise pädevus asutusele, kes menetleb vastava õiguse tekkimist ning kelle käsutuses on kande tegemiseks vajalikud andmed. Lahendus väldib olukorda, kus sama õiguse ja perioodiga seotud andmeid tuleb täiendavalt edastada teisele osapoolele üksnes töötamise registri kande tegemiseks. Muudatus vähendab dubleerivaid tegevusi, andmete mitmekordset sisestamist ja sellest tulenevat halduskoormust ning aitab tagada töötamise registri andmete õigeaegsuse ja korrektsuse.

Sotsiaalkomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

2. Muuta eelnõu § 3 ja lisada uus punkt 2 (muutes järgnevate punktide numeratsiooni) ning sõnastada see järgmiselt:

„2) paragrahvi 25² täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Sotsiaalkindlustusamet on kohustatud töötamise registris registreerima käesoleva seaduse § 25¹ lõikes 4 nimetatud isikute töötamise peatumise seoses emapuhkusel või isapuhkusel viibimisega.““

Selgitus: Kehtiva seaduse kohaselt on töötamise peatumise kannete tegemise kohustus tööandjal. Ema vanemahüvitise ja isa vanemahüvitise saamiseks esitab isik taotluse perehüvitiste seaduse alusel Sotsiaalkindlustusametile. Kuna Sotsiaalkindlustusametil on info ema- ja isapuhkuste kohta, siis on põhjendatud panna kande tegemise kohustus Sotsiaalkindlustusametile, et nad saaks töötamise registrisse kanda ema- ja isapuhkuse ja selle tühistamise andmed. See väldib dubleerivat andmeesitust ning vähendab tööandjate halduskoormust. Muudatus puudutab üksnes ema- ja isapuhkuse kandeid, muude peatumise kannete tegemise kohustus jääb tööandjale.

Sotsiaalkomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

3. Teha eelnõus järgmised muudatused:

3.1 Täiendada eelnõu § 3 uue punktiga 9 järgmises sõnastuses:

„9) paragrahvi 29 täiendatakse punktiga 11¹ järgmises sõnastuses:

„11¹) Statistikaametile soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks;“

3.2 Täiendada eelnõu uue §-ga 5 järgmises sõnastuses:

„§ 5. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse § 3 punkt 9 jõustub järgmisel päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist“.

Selgitus: Tegemist on muudatusega, millega parandatakse töölepingu seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse (837 SE) menetlemisel tekkinud ebatäpsus. Statistikaamet vajab andmeid soolise palgalõhe näitajate arvutamiseks. Uusi andmeid selle sätte alusel jagama ei hakata, kuid täpsustub õiguslik alus palgapeegli teenuse jaoks andmete kasutamiseks.

Muudatusega täiendatakse maksukorralduse seaduse § 29 punktiga 11¹, lisades Statistikaametile maksuandmete jagamise aluse hulka soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud ülesannete täitmise. Muudatus on vajalik, kuna seni on Statistikaamet saanud maksusaladusega kaetud andmeid riikliku statistika tegemiseks, kuid eelnõuga antakse Statistikaametile tööandja taotlusel soolise palgalõhe (palgapeegli) näitajate arvutamise ülesanne. Maksusaladusega kaetud andmeid vajab Statistikaamet lisaks riikliku statistika programmi ülesannete täitmisele ka soolise palgalõhe näitajate arvutamiseks arvestades andmete ühekordse esitamise printsiipi. See tähendab, et Statistikaamet kasutab andmeid, mida tööandja on juba esitanud Töötamise registrisse ja ei päri neid tööandjalt. Soolise palgalõhe näitajate arvutamiseks ei kehtestata tööandjale uut andmete esitamise kohustust. Statistikaamet kasutab soolise võrdõiguslikkuse seaduses sätestatud ülesande täitmiseks talle seadusest tulenevalt kättesaadavaid maksukohustuslaste registri andmeid.

Jõustumise sätet muudetakse selliselt, et lisanduv punkt jõustuks seaduse Riigi teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuna muud eelnõu 837 SE sätteid juba kehtivad.

Sotsiaalkomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus

Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

Signe Riisalo pani hääletusele menetluslikud otsused.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 23.09.2026 (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

1.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

1.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 30.09.2026 (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele töötada välja seadusemuudatused viljatusravi kättesaadavuse parandamiseks“ eelnõu (913 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Signe Riisalo andis eelnõu tutvustamiseks sõna selle esitajate esindajale.

Reili Rand selgitas, et sündimuse suurendamiseks ja laste sünni toetamiseks tuleb aidata ka neid peresid, kes soovivad last, kuid ei saa neid tervislikel põhjustel. Sotsiaaldemokraatide esitatud otsuse eelnõu sisaldab selleks kolme ettepanekut. Riiklikult rahastatud viljatusravi lõpeb naise 40. eluaasta täitumisel ning alates 41. eluaastast riik ravi enam ei rahasta. Mitmes Euroopa riigis on see vanusepiir 42–43 aastat. Seetõttu tehakse ettepanek rahastada viljatusravi vähemalt naise 42. eluaastani, kui ravi on meditsiiniliselt näidustatud. Ravi võimalikkuse üle otsustaks raviarst, lähtudes patsiendi tervislikust seisundist ja meditsiinilistest näidustustest. Teiseks tehakse ettepanek suurendada viljatusravi mahtu. Ravi läbinud pered on juhtinud tähelepanu pikkadele ravijärjekordadele, kuigi ravi edukus sõltub suuresti selle õigeaegsest alustamisest. Riiklikult rahastatud teenuse ebapiisav maht võib ravi algust edasi lükata, mis puudutab eriti teravalt patsiente, kellel läheneb 41. eluaasta vanusepiir. Teenuse mahu suurendamine aitaks ravijärjekordi lühendada ja võimaldaks alustada ravi õigel ajal. Kolmandaks tehakse ettepanek hüvitada doonorrakkude soetamise kulud osaliselt või täielikult. Geneetiliste haiguste, vähiravi või muude keerukate meditsiiniliste asjaolude tõttu ei ole partneri sugurakkude kasutamine alati võimalik, mistõttu võib osutuda vajalikuks kasutada doonorrakke. Sellistel juhtudel peaks riik toetama ravi senisest suuremas ulatuses. R. Ranna sõnul sisaldab ka Sotsiaalministeeriumi (SOM) perede kindlustunde tegevuskava samalaadseid samme. Tema hinnangul kinnitab see, et eksperdid ja poliitikakujundajad on jõudnud mitmes küsimuses sarnastele järeldustele. Ta märkis, et otsuse eelnõu võiks anda kavandatud tegevustele lisatõuke ja kiirendada nende elluviimist.

Signe Riisalo andis sõna komisjoni liikmete küsimusteks.

Irja Lutsar küsis, miks on ettepanekus vanusepiiriks valitud just 42. eluaasta ja miks ei võiks see olla näiteks 41,5. või 43,5. eluaasta. Ta märkis, et bioloogiliselt võib doonorrakkude abil olla võimalik rasedus esile kutsuda ka märksa kõrgemas eas. Samas tuleb arvestada, et laps vajab vanemaid mitte ainult sünnihetkel, vaid vähemalt järgmised 20–25 aastat. Vanemate kõrgem vanus võib mõjutada seda, kui kaua saavad nad lapse kõrval olla. I. Lutsar küsis ka, kas doonorrakkude kasutamine kõrgemas eas võib suurendada riske emale või lapsele. Tema sõnul ei ilmnenu talle kättesaadavatest uuringutest selliseid riske selgelt, kuid valdkonnas võib olla veel palju teadmatust. Lisaks palus ta täpsustada ettepaneku mõju riigieelarvele ja küsis, kas on arvatud, kui palju läheks vanusepiiri tõstmine ning ravi rahastamise laiendamine riigile maksma, arvestades ka ebaõnnestunud ravikatsete arvu.

Reili Rand vastas, et ettepanekus on vanusepiir sõnastatud kui „vähemalt 42. eluaastani“ ning algatajate hinnangul ei ole vaja lõplikku piiri tingimata siduda konkreetse vanusepiiriga. SOMi perede kindlustunde tegevuskavas on seatud eesmärk tõsta vanusepiiri 41+ eluaastani, kuid täpne lahendus tuleks välja töötada koostöös erialaseltside ja arstidega. Eelnõus lähtuti 42. eluaastast eelkõige lähiriikide ja teiste Euroopa riikide praktikast, kus viljatusravi, sealhulgas riiklikult rahastatud ravi, on kättesaadav kõrgema vanuseni. Algatajad eeldasid, et

võrreldavate riikide tingimused on üldjoontes sarnased. Doonorrakkude kasutamise meditsiinilisi tingimusi eelnõuga muuta ei soovita, vaid ettepanek puudutab üksnes kulude katmist. Viljatusravi rahastamise laiendamise täpne kulu sõltub muu hulgas vanusepiiri tõstmise ulatusest, kuid SOMi andmetel võiks lisakulu olla ligikaudu üks miljon eurot aastas. Doonorrakkude kasutamise kulude hindamine sõltub paljudest teguritest. Tal ei olnud arutelu ajal võimalik täpset summat nimetada, mistõttu lubas ta andmed üle kontrollida ja komisjonile edastada.

Irja Lutsar küsis seejärel, miks on vaja otsuse eelnõu menetleda, kui SOM juba kavandab vanusepiiri tõstmist üle 41+ eluaastani.

Reili Rand vastas, et seaduseelnõu ei ole veel menetlusse jõudnud ning perede kindlustunde tegevuskavas on praegu sõnastatud üksnes vastav eesmärk. Otsuse eelnõu esitati enne tegevuskava avaldamist, et kiirendada vajalike sammude astumist. See muudatus aitaks tema sõnul peresid ega avaldaks riigieelarvele ebamõistlikult suurt mõju. Riigikogu võiks anda valitsusele selge suunise lahendusega edasi liikuda.

Signe Riisalo selgitas, et SOMis kavandatud tegevused on ametis olevale valitsusele küll teataval määral siduvad, kuid järgmisele valitsusele ei pruugi need seda olla. Tegevused on kirjeldatud Vabariigi Valitsuse tööplaanis ning viljatusravi vanusepiiri tõstmine on vaid üks paljudest soovitudest. Selle elluviimiseks tuleb astuda konkreetseid poliitilisi samme.

Helmen Kütt meenutas, et komisjonis on viljatusravi kättesaadavust käsitletud ka naistearst Made Laanpere. H. Küti hinnangul ei tohiks vajaliku muudatusega viivitada pelgalt seetõttu, et ministeeriumis koostatakse samal teemal laiemat plaani. Ta viitas jätkuvalt vähenevale sündimusele ja leidis, et otsuse eelnõu toetamine oleks praktiline samm olukorra parandamiseks.

Eero Merilind küsis uuesti, miks on vanusepiiriks valitud just 42 eluaastat. Ta märkis, et mõnes riigis on kasutusel kõrgemad piirid, näiteks Taanis 45 ja Hollandis 49 eluaastat.

Reili Rand vastas, et eelnõus kasutatakse sõnastust „vähemalt 42. eluaastani“, sest algatajate andmetel on 42 eluaastat Euroopa riikides üks levinumaid piire. Eelnõu algatajad on valmis arutama ka kõrgemat vanusepiiri. Erialaseltsides puudub üksmeel selle osas, kui kõrgele tuleks piir tõsta ja arvestada tuleb ka tervishoiuressursside, sealhulgas arstide nappusega. Seetõttu valiti tasakaalustatud lähtekohaks 42 eluaastat. Doonorrakkude kulude hüvitamise ettepanekus ei ole täpselt määratud võimalikku ülempiiri ega seda, millisest ravikatses alates kulud hüvitatakse. Need küsimused tuleks lahendada SOMi, Tervisekassa ja erialaseltside koostöös, sest valitud tingimustest sõltub ka mõju riigieelarvele.

Signe Riisalo märkis, et vestlustest naistearstidega on selgunud, et erialal puudub üksmeel nii vanusepiiri tõstmise vajaduse kui ka võimaliku uue piiri suhtes. Samas on tehtud esialgseid arvutusi, milles on arvestatud kehavälise viljastamise õnnestumise tõenäosusega. Arvutuste kohaselt on ravi tulemuslikkus kuni 42. eluaastani piisav, et kulude ja tulemuse suhet võiks pidada põhjendatuks. S. Riisalo osutas, et otsuse eelnõu eesmärk on anda Vabariigi Valitsusele suunis küsimust analüüsida, lahendusi kaaluda ja vajalikud muudatused välja töötada. Eelnõus nimetatud vanusepiir on seega soovituslik miinimum, mitte vahetult kehtestatav lõplik piir.

Tanel Kiik leidis, et praeguses rahvastiku- ja usalduskriisis on ka väikestel, kuid märgilistel otsustel oluline tähendus. Viljatusravi kättesaadavuse parandamine näitaks, et riik väärtustab inimesi ega jäta abivajajaid kõrvale. Kuigi tema hinnangul võiks vanusepiir olla ka kõrgem, oleks eelnõus pakutud lahendus samm õiges suunas ja laiendaks toetuse saajate ringi. T. Kiik viitas Euroopa Liidu riikide statistikale, mille kohaselt on vanusepiiri mediaan ligikaudu 42–43 eluaastat. Mõnes riigis on piir kõrgem ning alla 40 eluaasta jäävaid piire on vähe, mistõttu on Eesti kehtiv piir Euroopa võrdluses madal. Ta märkis ka, et 42. eluaasta piiri on avalikult toetanud eri fraktsioonide esindajad, mis viitab võimalusele jõuda erakondadeülese kokkuleppeni. T. Kiik rõhutas, et eelnõu ei käsitle üksnes vanusepiiri, vaid viljatusravi kättesaadavuse parandamist laiemalt, sealhulgas teenuse mahu suurendamist ja doonorrakkude soetamise kulude hüvitamist.

Irja Lutsar tegi ettepaneku kaaluda kindla vanusepiiri asemel sõnastust „41+“. See võimaldaks hõlmata ka 42-, 43- või 45-aastaseid patsiente. Samal ajal pidas ta oluliseks ühiskondlikku sõnumit, et laste saamist ei tohiks põhjendamatult edasi lükata. Tema

hinnangul on laste saamisel nooremas eas mitmeid eeliseid nii lapse arengu kui ka pere hilisema toimetuleku seisukohalt.

Reili Ranna hinnangul ei ole võimalik jätta vanusepiiri seaduses lahtiseks sõnastusega „41+“, sest see võiks tähendada, et õigustatud isikute hulka kuuluksid tulevikus ka fertiilse ea väga hilises järgus või selle ületanud inimesed. Seetõttu tuleb edasise töö käigus leida meditsiiniliselt, õiguslikult ja rahaliselt põhjendatud kesktee ning sätestada vanusepiir seaduses üheselt.

Signe Riisalo lisas, et üldjuhul on soovitatav saada lapsed eas, mil vanematel jätkub nende kasvatamiseks tervist, elujõudu ja jaksu. Eestis on kunstliku viljastamise õiguslik vanusepiir alla 51 eluaasta. Kunstliku viljastamise vajadus võib aga tekkida väga erinevatel põhjustel. Mõnel juhul on viljatusravi meditsiiniliste raskuste tõttu pikale veninud, teisel juhul võib pere vajada abi kolmanda või neljanda lapse saamiseks ajal, mil vanus on juba kõrgem ja lisandunud on terviseprobleemid. Seetõttu ei saa kõiki abivajajaid käsitleda eeldusega, et nad on lapse saamist teadlikult edasi lükanud.

Helmen Küti hinnangul võiks avatud sõnastus „üle 40“ või „41+“ oluliselt muuta nii sihtrühma ulatust kui ka rahalist mõju. Täpse otsuse tegemisel tuleks arvestada statistikat, abivajajate arvu ja vajalikke kulusid, kuid mõistlik oleks alustada ühest selgest sammust. H. Kütt rõhutas, et tegemist on otsuse eelnõuga, millega antakse valitsusele võimalus esitada seaduseelnõu. Kui valitsus soovib lahendust hiljem laiendada või parandada, saab seda edasise menetluse käigus teha.

Signe Riisalo märkis, et Riigikogu otsuse vastuvõtmiseks on vaja vähemalt 51 poolthäält. Ta pani hääletusele menetluslikud otsused.

Otsustati:

2.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Signe Riisalo (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

2.2 Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 23.09.2026 (konsensus: Toomas Järveoja, Jaanus Karilaid, Tanel Kiik, Helmen Kütt, Mihkel Lees, Irja Lutsar, Eero Merilind, Signe Riisalo).

3. Info ja muud küsimused

Signe Riisalo rääkis, et Rahandusministeerium kutsub komisjoni liikmeid osalema 19.10.2026 toimuval teaduspäeval: Uuringud ja andmed tõenduspõhiste otsuste toetamiseks hasartmängukahjude vähendamisel

(allkirjastatud digitaalselt)
Signe Riisalo
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Terle Kask
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Riin Lindpere
protokollija